

LAUDATIO A PROMOTORE HABITA

Magnificencjo, Panie Rektorze
Wysoki Senacie
Dostojny Doktorze Honorowy
Szanowni Zebrani

Na początku był Grzegorz Mendel – „ojciec” genetyki, następnie wielu wybitnych genetyków, a obecnie jest prof. Marek Świtoński.

To dla mnie wielki zaszczyt i honor, że w tym nadzwyczajnym dniu mogę przedstawić dostojnemu gremium sylwetkę prof. Marka Świtońskiego i jednocześnie wyrazić podziękowania i wdzięczność przyjacielowi naszego Instytutu, Wydziału i Uniwersytetu, wybitnej osobowości w polskiej i światowej nauce.

Współpraca Profesora z Uniwersytetem Przyrodniczym w Lublinie w zakresie genetyki zwierząt futerkowych rozpoczęła się wiele lat temu, kiedy nie było jeszcze telefonów komórkowych, a komputery nie były powszechnie wykorzystywane. Pierwsze kontakty naukowe doktor honoris causa nawiązywał z prof. Januszem Maciejowskim, niekwestionowanym autorytetem i ówczesnym dyrektorem Instytutu Biologicznych Podstaw Produkcji Zwierzęcej, a także jego następczynią prof. Grażyną Jeżewską-Witkowską. Także obecnie prof. Marek Świtoński współpracuje z naukowcami naszego Uniwersytetu, co zaowocowało wspólnymi pracami naukowymi w zakresie genetycznego podłoża zaburzeń rozwoju płci kotów i psów oraz promocją kadry naukowej.

Zebranemu dziś w Centrum Kongresowym Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie dostojnemu gremium postać prof. Marka Świtońskiego jest znana, każdy z nas spotkał Go na swojej drodze, jednak nie każdy zdaje sobie sprawę z całości wybitnych osiągnięć dostojnego doktora honoris causa.

Prof. Marek Świtoński od początku swojej drogi naukowej jest związany z Poznaniem, a w szczególności z Zakładem Genetyki i Podstaw Hodowli Zwierząt ówczesnej Akademii Rolniczej, a obecnie Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu. Od studiów ukończonych z wyróżnieniem, poprzez uzyskanie stopnia doktora nauk rolniczych w 4 lata, stopnia doktora habilitowanego w 7 lat, aż do otrzymania tytułu profesora po 5 latach, przebieg kariery naukowej doktora honoris causa nieustannie budził respekt. W minionych czasach niespotykane było, aby naukowiec tak szybko mógł poszczycić się tytułem naukowym. Prof. Marek Świtoński zawdzięcza to swojej ciężkiej pracy, ale przede wszystkim nieskrywanej pasji do nauki.

W ciągu kilkunastu lat prof. Marek Świtoński rzetelnie zapracował na miano cenionego specjalisty, wszak nie ma w Polsce naukowca, który nie słyszał o wkładzie Profesora w cytogenetykę, genetykę i genomikę zwierząt gospodarskich i zwierząt towarzyszących. Bez wątplenia można określić prof. Marka Świtońskiego niekwestionowaną osobowością naukową w Polsce i poza jej granicami oraz pionierem wyznaczającym kierunek rozwoju światowych badań.

Już na początku swojej drogi prof. Marek Świtoński nie bał się podejmować zadań skomplikowanych i wymagających, z jednej strony wpisując się w ogólny nurt badań w zakresie cytogenetyki, z drugiej jednak nieustannie poszukując nowych rozwiązań, metod i kierunków badawczych. Ta cecha nie zmieniła się przez całe Jego życie.

Nie tylko prof. Janusz Maciejowski zauważył ówczesnego magistra Marka Świtońskiego, uczynili to także inni wybitni genetycy: prof. Ingemar Gustavsson ze Szwedzkiego Uniwersytetu Nauk Rolniczych w Uppsali i prof. Gerald Stranzinger ze Szwajcarskiego Federalnego Instytutu Technologicznego w Zurychu. Zaproponowali Mu oni współpracę, która zaowocowała dwoma projektami badawczymi finansowanymi przez Szwajcarski Fundusz Nauki i nowatorskim w skali międzynarodowej cyklem publikacji.

Prof. Marek Świtoński nie spoczywał na laurach. Także po uzyskaniu stopnia naukowego doktora habilitowanego stale poszukiwał nowych obszarów badawczych, dokonywał obserwacji i przewidywał kierunki rozwoju genetyki. Dzięki temu wyniki Jego badań pozwoliły na opracowanie międzynarodowych wzorców kariotypu oraz cytogenetycznych map genomu różnych gatunków zwierząt, jak też na zdiagnozowanie licznych nieprawidłowości chromosomowych zwierząt gospodarskich i towarzyszących. Weszły one na stałe do kanonu genetyki i są wykorzystywane w diagnostyce cytogenetycznej i hodowli zwierząt.

Z wrodzonej potrzeby poznawania i odkrywania świata w połowie pierwszej dekady XXI w. prof. Marek Świtoński podjął badania, których celem było poznanie molekularnego podłoża zaburzeń rozwoju płci zwierząt z prawidłowym zestawem chromosomów. Efekty Jego pracy pozwoliły na identyfikację sprawczych mutacji genowych i markerów DNA związanych z tymi zaburzeniami lub płodnością nosicieli. Te znaczące odkrycia zyskały duże uznanie w międzynarodowym środowisku naukowym.

Prof. Marek Świtoński opublikował blisko 300 oryginalnych prac naukowych, w tym ponad 200 w najlepszych światowych czasopismach. Warta odnotowania jest jednak nie tylko liczba prac, ale przede wszystkim ich niezwykle wysoka jakość. Artykuły te zostały opublikowane w czasopismach o bardzo zróżnicowanym profilu, co potwierdza tylko wszechstronność naukową szanownego doktora honoris causa. Biorąc pod uwagę potężną liczbę publikacji, nie sposób wspomnieć wszystkich kierunków badawczych Profesora, ale jedno można stwierdzić: zawsze były one pionierskie, na wysokim poziomie i wyznaczające trendy w nauce. Owocem tego jest nadzwyczajna liczba cytowań prac profesora Marka Świtońskiego, która wynosi około 3 tysięcy i z dnia na dzień rośnie. Do tego jest on współautorem 22 cieszących się uznaniem w środowisku genetyków książek naukowych i podręczników akademickich, na których kształcą się kolejne pokolenia studentów i młodych adeptów nauki. Wszystkie te liczby i mierniki potwierdzają, że prof. Marek Świtoński niewątpliwie może być określany naukowym fenomenem w zakresie genetyki zwierząt w Polsce i poza jej granicami.

Prof. Marka Świtońskiego znamy jednak nie tylko z Jego publikacji na najwyższym możliwym poziomie, ale również z licznych wykładów i referatów wygłaszanych przed najróżniejszymi gremiami naukowymi, zbierającymi setki osób zainteresowanych kolejnym przekazem wielkiego uczonego. O wysokiej pozycji Profesora w środowisku naukowym świadczą zaproszenia do wygłoszenia 29 referatów plenarnych na krajowych i międzynarodowych konferencjach i kongresach naukowych. Niezwykle cenna umiejętność łączenia w mistrzowskim wykładzie rzetelnej wiedzy, rozległej erudycji i zdolności dydaktycznego przekazu jest dostrzegana przez krajowe i międzynarodowe środowisko naukowe.

Warto również zauważyć, jak skuteczny jest prof. Marek Świtoński w zakresie pozyskiwania funduszy na prowadzenie pionierskich badań naukowych. Dotychczas kierował on aż 20 projektami badawczymi finansowanymi ze środków Komitetu Badań Naukowych, Narodowego Centrum Nauki, Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Fundacji na rzecz Nauki Polskiej. Jest to liczba wręcz niewyobrażalna, biorąc pod uwagę to, jak trudno jest uzyskiwać dofinansowania w takiej wysokości i z taką częstotliwością, jak czyni to prof. Marek Świtoński. Kierowanie przez niego imponującą liczbą 20 grantów jest kolejnym dowodem na nowatorstwo pomysłów badawczych Profesora i wyznaczanie przez Niego nurtu rozwoju genetyki zwierząt w skali krajowej i międzynarodowej.

Prof. Marek Świtoński niewątpliwie dba o własny rozwój naukowy. Jednak równie ważne dla Niego jest wychowywanie kolejnych pokoleń badaczy, którzy podążają Jego śladem. Prof. Marek Świtoński wypromował 28 doktorów nauk, w tym 21 doktorów nauk rolniczych w zakresie zootechniki oraz 7 doktorów nauk biologicznych w zakresie biologii. Jego wychowankowie mogli uczyć się od znakomitego mentora, dlatego później uzyskiwali stopnie naukowe doktora habilitowanego oraz tytuły profesora. Dostojny doktor honoris causa obecnie jest mentalnym „ojcem” 5 profesorów i 9 doktorów habilitowanych. Rzetelne wykształcenie, które uzyskali pod skrzydłami prof. Marka Świtońskiego, pozwala im na wszechstronny rozwój nie tylko w Polsce, ale również poza jej granicami.

Dodatkowo prof. Marek Świtoński, jako ceniony ekspert i specjalista, wielokrotnie brał udział w ocenie dorobku naukowego innych naukowców, sporządziwszy łącznie 65 recenzji w przewodach doktorskich, postępowaniach habilitacyjnych i postępowaniach o nadanie tytułu profesora. Ta liczba imponuje.

Niezaprzeczalnie jest ona świadectwem autorytetu Profesora i świadczy o uznaniu jego rozległej wiedzy oraz szacunku, jakim darzony jest przez środowisko naukowe.

Mimo swojej wysokiej pozycji w nauce polskiej i światowej prof. Marek Świtoński zawsze pamięta o ludziach, których spotkał na swojej drodze, i podkreśla wkład pracy swoich współpracowników i doktorantów we własne osiągnięcia. Jego dokonania naukowe oparte są bowiem nie tylko na wybitnych predyspozycjach osobistych, lecz również na zróżnicowanych formach współpracy – od podejmowania wspólnych inicjatyw ze swoimi doktorantami i pracownikami macierzystej katedry, poprzez badania prowadzone we współpracy z badaczami z jednostek naukowych z całej Polski, w tym z Wydziału Nauk o Zwierzętach i Biogospodarki Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie, aż po realizowanie wspólnych przedsięwzięć z wieloma zagranicznymi ośrodkami naukowymi znajdującymi się między innymi w Szwajcarii, w Szwecji, w Kanadzie, w Niemczech, w Finlandii, we Włoszech czy w Portugalii.

Mimo niezwykle dynamicznie przebiegającej drogi naukowej prof. Marek Świtoński nie zadowolił się osiągniętymi sukcesami. Jego niezwykle dokonania naukowe, zdolności organizacyjne, komunikatywność i sprawność w zarządzaniu były i są wysoko cenione. Znajdowały i wciąż znajdują uznanie w środowisku naukowym, czego dowodem było powierzenie Panu Profesorowi wielu zaszczytnych i odpowiedzialnych funkcji będących dowodem uznania środowiska akademickiego oraz zasług Profesora dla rozwoju nauk zootechnicznych, weterynaryjnych i biologicznych.

Na forum macierzystej uczelni – Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu – prof. Marek Świtoński przez 32 lata kierował Katedrą Genetyki i Podstaw Hodowli Zwierząt, wielokrotnie pełnił funkcje w wydziałowych i ogólnouniwersyteckich komisjach, zaś przez dwie kadencje sprawował urząd prorektora do spraw kadr naukowych i współpracy z zagranicą.

Profesjonalizm i kompetencje prof. Marka Świtońskiego sprawiły, że w 2007 r. powołano go na członka korespondenta Polskiej Akademii Nauk. W 2022 r. został on członkiem rzeczywistym Polskiej Akademii Nauk, co jest ogromnym wyróżnieniem, biorąc pod uwagę fakt, że członkowie Akademii wybierani są spośród najwybitniejszych naukowców polskich i zagranicznych. Pan Profesor przez 8 lat był wiceprezesem, a przez kolejne 4 – prezesem Oddziału Polskiej Akademii Nauk w Poznaniu. Z uwagi na charyzmę, entuzjazm i sprawność zarządzania prof. Marek Świtoński został ponownie wybrany na prezesa i sprawuje tę funkcję do dziś.

Profesor Marek Świtoński uczestniczy w radach naukowych aż trzech instytutów Polskiej Akademii Nauk: od 32 lat – w Radzie Naukowej Instytutu Genetyki i Biotechnologii PAN w Jastrzębcu, od 29 – w Radzie Naukowej Instytutu Genetyki Człowieka PAN w Poznaniu i od 15 lat – w Radzie Naukowej Instytutu Genetyki Roślin PAN w Poznaniu, co świadczy o wysokiej pozycji naukowej Profesora oraz uznaniu jego autorytetu w znaczących gremiach naukowych w Polsce.

Dzisiejsza uroczystość jest zdecydowanie zbyt krótka, by wymienić wszystkie funkcje, które pełnił prof. Marek Świtoński, i wszystkie gremia, w których zasiadał lub zasiada. Nie można jednak nie wspomnieć o tym, że Pan Profesor był prezesem i wieloletnim członkiem Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Genetycznego oraz dwóch komitetów naukowych Polskiej Akademii Nauk: Nauk Zootechnicznych i Akwakultury oraz Nauk Weterynaryjnych, ponieważ to właśnie te gremia reprezentują krajowe środowisko naukowe i wyznaczają kierunki rozwoju nauki w Polsce.

Prof. Marek Świtoński był wielokrotnie nagradzany, wyróżniany i doceniany. Za swoją działalność został uhonorowany Złotym Krzyżem Zasługi, czterokrotnie wyróżniony nagrodami ministra właściwego ds. nauki, w tym za pracę habilitacyjną, osiągnięcia naukowe, podręcznik *Genetyka zwierząt* i za kształcenie kadr naukowych. Na gruncie Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu Jego Magnificencja Rektor wielokrotnie przyznawał mu nagrody za osiągnięcia naukowe. Został też dziewięciokrotnie nagrodzony przez Polskie Towarzystwo Genetyczne za publikacje naukowe oraz podręcznik akademicki.

Retorycznie można by zapytać, czy jest w ogóle możliwe osiągnięcie w nauce tego wszystkiego, czego dokonał dostoyny doktor honoris causa? Prof. Marek Świtoński pokazuje nam wszystkim, że jest to możliwe. Profesor to wybitny uczony, który w nauce osiągnął już wszystko, a sięga po jeszcze więcej. Naukę współtworzy, rozwija i promuje, pokazując, że rzeczy wyjątkowe są na wyciągnięcie ręki, a te niemożliwe –

po prostu do osiągnięcia. Prof. Świtoński buduje pomosty między ludźmi i instytucjami naukowymi, łamie schematy i z determinacją osiąga kolejne postawione sobie cele.

Szanowni Państwo,

Spółeczność akademicka Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie oddaje dzisiaj hołd niezwykleму człowiekowi, wybitnemu Uczonemu o niekwestionowanym autorytecie, światowej sławy genetykowi – prof. Markowi Świtońskiemu. Czynimy to w roku jubileuszu siedemdziesięciolecia Wydziału Nauk o Zwierzętach i Biogospodarki Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie, z którym to Profesor współpracuje od wielu lat. Uchwała Senatu z dnia 20 stycznia 2023 r. o nadaniu prof. Markowi Świtońskiemu zaszczytnego tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie, podjęta na wniosek profesorów Wydziału Nauk o Zwierzętach i Biogospodarki Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie, poparta opiniami recenzentów – prof. Moniki Bugno-Poniewierskiej i prof. Stanisława Kamińskiego, stanowi wyraz uznania dla wielkości Jego dorobku oraz zasług dla świata nauki.

Dostojny Doktorze Honoris Causa, obecność Pana wśród nas stwarza klimat najwyższego profesjonalizmu i atmosferę chęci nieustannego doskonalenia się. Nasze środowisko wielokrotnie dawalo wyraz temu, jak bardzo wysoko ceni Pana wiedzę, kompetencje, szerokie horyzonty i twórczą energię w kreowaniu życia naukowego. Dzisiaj Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie zaprasza Pana Profesora z dumą i radością w swoje progi.

prof. dr hab. Brygida Ślaska
Instytut Biologicznych Podstaw Produkcji Zwierzęcej
Wydział Nauk o Zwierzętach i Biogospodarki
Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie